

İDARİ YARGI VE ANAYASA YARGISI

İDARİ YARGILAMA USULÜNDEKİ TEMEL KANUNLAR:

- İdari Yargılama Usulü Kanunu (İYUK)
- Danıştay Kanunu
- Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun

İPTAL DAVASI, idari işlemlerin hukuka aykırılıkları sebebiyle, yapıldıkları andan itibaren hükümsüz kılınmalarını sağlayan idari bir dava türüdür.

TAM YARGI DAVALARI, iptal davalarından farklı olarak kişisel hakkın tazminine yönelik davalardır. İdari işlemlerin hukuka uygunluğunun denetlendiği iptal davalarında verilen iptal kararlarından herkes yararlandığı halde tam yargı davaları sadece davanın tarafları bakımından sonuç doğuran davalardır.

*İptal davasında işlemle davacı arasında makul, güncel ve meşru bir ilgi aranırken, tam yargı davasında **kişisel bir hakkın zarara uğraması gerekmektedir.***

İPTAL DAVASI, kesin ve yürütülmesi zorunlu bir işleme karşı açılabilir.

DAVA AÇMA SÜRESİ: Danıştay'da ve idare mahkemelerinde ALTMİŞ; vergi mahkemelerinde OTUZ GÜNDÜR.

İdare ve vergi mahkemesi bulunmayan yerlerde ASLİYE HUKUK HÂKİMLİKLERİNE veya yabancı ülkelerdeki TÜRK KONSOLOSLUKLARINA verilebilir.

ANAYASA YARGISININ ÖN ŞARTLARI:

- Yazılı Anayasa'nın mevcudiyeti,
- Anayasa'nın sertliği,
- Anayasa dışı hukuk normlarının ve hukuki tasarrufların Anayasa'ya uygunluğunu sağlayacak cihazların sistemde var olmasıdır.

Anayasa Mahkemesinin Hukuki Konumu:

1. Anayasa Mahkemesi'nin yönetsel bağımsızlığı gereği Mahkeme içtüzüğünü kendisi yapar ve değiştirir.
2. Anayasa Mahkemesi kararları herkesi bağlar.
3. Anayasa Mahkemesi kendi üyesinin görevini yine kendisi sona erdirir.
4. Anayasa Mahkemesi'nin kendine ait bütçesi mevcuttur.
5. Anayasa Mahkemesi'nin soruşturma açması kendi kararı ile olur
6. Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığını ve Başkan Vekilliğini kendi aralarından seçilen üyeler yapar.
7. Diğer mahkemelerle ihtilaf çıkması halinde Anayasa Mahkemesi'nin kararı üstün sayılır.

1982 Anayasası'na göre **kanunlar, olağan dönem cumhurbaşkanlığı kararnameleri ve kanun hükmünde kararnameler ile TBMM içtüzüğü esas bakımından denetime tabidir.**

Anayasaya Uygunluk Denetimine Tabi Olan Norm ve İşlemler:

- Kanunlar
- Olağan dönem Kanun Hükmünde Kararnameler
- Olağan Dönem Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri
- TBMM İçtüzük değişiklikleri
- Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılmasına ilişkin TBMM kararı
- Milletvekilliğinin Düşürülmesine İlişkin TBMM Kararı
- Anayasa Değişiklikleri

Anayasada “**İPTAL DAVASI**” olarak adlandırılan soyut norm denetimi, Anayasada belirtilen bazı organların bir kanun aleyhine Anayasa Mahkemesinde dava açmalarıyla gerçekleştirilen denetimdir.

İptal davasını; ancak Cumhurbaşkanı, iktidar ve ana muhalefet partisi meclis grupları ile TBMM üye tamsayısının beşte biri tutarında milletvekili açabilmektedir.

Şekil bakımından denetim davasını açma yetkisi sadece Cumhurbaşkanı ile meclis üye tamsayısının beşte biri sayısındaki milletvekiline tanınmıştır.

BİREYSEL BAŞVURU, temel hak ve özgürlükleri kamu gücünün işlem, eylem ya da ihmali nedeniyle ihlal edilen bireylerin diğer başvuru yollarını tükettikten sonra başvurdukları istisnai ve ikincil nitelikte bir hak arama yolu.

Bireysel başvurunun başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren **otuz gün içinde** yapılması gerekir.

ANAYASADA PARTİ KAPATMA NEDENLERİ:

- parti tüzük ve programın yasaklara aykırı bulunması;
- partinin yasaklanan eylemlerin odağı olması;
- partinin yabancı devletlerden, uluslararası kuruluşlardan ve Türk uyrukluğunda olmayan gerçek ve tüzel kişilerden maddi yardım almasıdır.

PARTİ KAPATMA DAVALARINDA KAPATMA KARARININ SONUÇLARI:

- Kapatma kararı ile birlikte siyasi partinin tüzel kişiliği sona erer;
- Anayasa Mahkemesi kararıyla kapatılan siyasi partinin bütün malları Hazineye geçer;
- temelli kapatılan bir parti bir başka ad altında kurulamaz;
- bir siyasi partinin temelli kapatılmasına beyan veya faaliyetleriyle sebep olan kurucuları dâhil üyeleri, beş yıl süreyle bir başka partinin kurucusu, üyesi, yöneticisi ve deneticisi olamazlar.

1982 Anayasasının mevcut hâline göre (2017 değişikliği sonrası) Anayasa Mahkemesi, on beş üyeden oluşur.

Siyasi partilere ilişkin dava ve başvurulara, iptal ve itiraz davaları ile Yüce Divan sıfatıyla yürütülecek yargılamalara Genel Kurulca bakılır, bireysel başvurular ise bölümlerce karara bağlanır.